

OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA (SYLABUS)

I. Informacje ogólne

1. Nazwa modułu kształcenia
Archeologia i sztuka starożytnego Rzymu
2. Kod modułu kształcenia
05-ASSR-35
3. Rodzaj modułu kształcenia – obowiązkowy lub fakultatywny
obowiązkowy
4. Kierunek studiów
Archeologia, specjalizacja Archeologia Orientalna i Antyczna
5. Poziom studiów – I lub II stopień, lub jednolite studia magisterskie
I stopień
6. Rok studiów (jeśli obowiązuje)
III
7. Semestr – zimowy lub letni
zimowy
8. Rodzaje zajęć i liczba godzin
30 h wykłady, 30 h ćwiczenia
9. Liczba punktów ECTS
6
10. Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy, adres e-mail wykładowcy (wykładowców) / prowadzących zajęcia
Ewa Bugaj, doktor, ebugaj@amu.edu.pl
11. Język wykładowy
polski

II. Informacje szczegółowe

1. Cel (cele) modułu kształcenia

Celem zajęć jest umożliwienie studentom zdobycia podstawowej, uporządkowanej i aktualnej wiedzy na temat cywilizacji rzymskiej w starożytności (wraz z wglądem w poprzedzającą ją cywilizację etruską), przede wszystkim w oparciu o dane archeologiczne, z wykorzystaniem również wiedzy uzyskiwanej w ramach dyscyplin współpracujących, takich jak historia, historia sztuki i filologia klasyczna. W zakresie rozpiętości chronologicznej kurs obejmuje okres od wczesnego żelaza na terenie Italii (ograniczony do Etrurii i Lacjum) oraz początki Rzymu, poprzez okres republiki i cesarstwa, aż do czasów późnego antyku.

2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują)

Podstawy wiedzy z zakresu wstępu do archeologii, wprowadzenia do archeologii śródziemnomorskiej oraz archeologii i sztuki starożytnej Grecji.

3. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych dla modułu kształcenia i odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów

Symbol efektów kształcenia	Po zakończeniu modułu (przedmiotu) i potwierdzeniu osiągnięcia efektów kształcenia student:	Odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów
ASSR_01	potrafi wykazać się podstawową wiedzą na temat źródeł archeologicznych pochodzących z kolejnych okresów rozwoju cywilizacji rzymskiej, od etruskich początków po czasy późnego antyku;	K_W04; K_U01
ASSR_02	potrafi wykazać się podstawową wiedzą na temat rozwoju kulturowego świata rzymskiego na polu urbanistyki, architektury, sztuk plastycznych i rzemiosł, od etruskich początków po czasy późnego antyku;	K_W04; K_U01
ASSR_03	potrafi wykazać się podstawową wiedzą na temat życia codziennego starożytnych Etrusków i Rzymian, zarysowanego w oparciu o bogate źródła, głównie materialne, odnoszące się do instytucji, rytuałów, religii i obyczajów;	K_W04; K_U01
ASSR_04	potrafi wykazać się wiedzą na temat fachowej terminologii, koncepcji naukowych i narzędzi pracy badawczej mających zastosowanie na gruncie archeologii starożytnej Etrurii i starożytnego Rzymu;	K_W01; K_W02; K_W03; K_U02
ASSR_05	potrafi wykazać się wiedzą na temat wyników najnowszych badań w zakresie archeologii starożytnej Etrurii i Rzymu;	K_W06; K_K01
ASSR_06	student rozumie zagadnienia i problemy badawcze podejmowane zarówno przez archeologię, jak i historię sztuki oraz historię, które kierowały rozwojem badań nad starożytnym światem rzymskim;	K_W05; K_U08
ASSR_07	wykazuje umiejętności rozpoznawania zabytków charakterystycznych dla kultury starożytnej Etrurii i starożytnego	K_W04; K_W07; K_U05; K_U07

	Rzymu i na podstawie ich charakterystycznych cech potrafi określać ich chronologię oraz przeznaczenie;	
ASSR_08	wykazuje umiejętności krytycznej oceny danych archeologicznych oraz dzieł sztuki dotyczących starożytnej spuścizny etruskiej i rzymskiej, jak również posiada kompetencje podejmowania na ten temat dyskusji badawczej, w perspektywie dalszego kształcenia w tym kierunku.	K_W01; K_W07; K_W11; K_U03; K_K01; K_K03

4. Treści kształcenia

Archeologia i sztuka starożytnego Rzymu		
Symbol treści kształcenia	Opis treści kształcenia	Odniesienie do efektów kształcenia modułu
TK_01	Archeologia i sztuka starożytnej Etrurii i starożytnego Rzymu w perspektywie minionych i współczesnych badań	ASSR_05; ASSR_06; ASSR_08
TK_02	Cywilizacja etruska - od kultury villanova po czasy romanizacji	ASSR_01; ASSR_02; ASSR_03; ASSR_04; ASSR_07
TK_03	Początki Rzymu, stan badań i dyskusji naukowej	ASSR_05; ASSR_06
TK_04	Rzym w okresie republiki: urbanistyka, architektura, sztuki plastyczne i rzemiosła	ASSR_01; ASSR_02; ASSR_03; ASSR_04; ASSR_07
TK_05	Rzym w okresie cesarstwa: urbanistyka, architektura, sztuki plastyczne i rzemiosła	ASSR_01; ASSR_02; ASSR_03; ASSR_04; ASSR_07
TK_06	Rzym w czasach późnego antyku: urbanistyka, architektura, sztuki plastyczne i rzemiosła	ASSR_01; ASSR_02; ASSR_03; ASSR_04; ASSR_07
TK_07	Wybrane aspekty życia codziennego starożytnych społeczności świata rzymskiego	ASSR_03; ASSR_07

5. Zalecana literatura

Literatura obowiązkowa:

- Dobrowolski W., *Sztuka Etrusków*, Warszawa 1971.
- Dobrowolski W., *Malarstwo etruskie*, Warszawa 1979.
- Gabucci A., *Rzym*, seria Leksykon: Cywilizacje, Warszawa 2010.
- Ostrowski J. A., *Starożytny Rzym. Polityka i sztuka*, Warszawa-Kraków 1999.

- Sadurska A., *Archeologia starożytnego Rzymu*. T.1, *Od epoki królów do schyłku republiki*, Warszawa 1975.
- Sadurska A., *Archeologia starożytnego Rzymu*. T.2, *Okres cesarstwa*, Warszawa 1980.
- Sandrelli E., *Etruskowie. Dzieje tajemniczego ludu*, Warszawa 2009.
- Zerbini L., *Starożytne miasto rzymskie. Historia i życie codzienne*, Warszawa 2008.
- Ziółkowski A., *Historia Rzymu*, Poznań 2004.

Literatura uzupełniająca:

- Adam J.-P., *Roman Buildings: Materials and Techniques*, London and New York 2005.
- Beard M., *Pompeje. Życie rzymskiego miasta*, Poznań 2010.
- Boëthius A., *Etruscan and Early Roman Architecture*, Harmondsworth, Middlesex 1978.
- Bugaj E., Kilka uwag na temat dziecka w kulturze starożytnego Rzymu, [w:] *Dusza maluczka a strata ogromna*. *Funeralia Lednickie* 6, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2004, s. 23-28.
- Bugaj E., Etruskie zwyczaje pogrzebowe oraz dary grobowe – krótki zarys problematyki, [w:] *Do, ut des – dar, pochówek, tradycja*. *Funeralia Lednickie* 7, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2005, s. 137-147.
- Bugaj E., O doświadczeniu starości w kulturze starożytnego Rzymu, [w:] *Starość – wiek spełnienia*. *Funeralia Lednickie* 8, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2006, s. 187-195.
- Bugaj E., Kopie i naśladownictwa w kulturze starożytnego Rzymu, [w:] *Estetyka w archeologii. Kopie i naśladownictwa*, red. M. Kwapiński, Gdańsk 2006, s. 113-124.
- Bugaj E., Rzymskie cmentarzyska i pomniki nagrobne jako sztuka upamiętniania, [w:] *Środowisko pośmiertne człowieka*. *Funeralia Lednickie* 9, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2007, s. 327-343.
- Bugaj E., Etruscan Systems of a Goods Exchange and Communication Routes Including Regions Located North of the Alps. Outline of the Issue, [w:] *Long Distance Trade in the Bronze Age and Early Iron Age*, red. J. Baron, I. Lasak, Acta Universitatis Wratislaviensis No 2960, Wrocław 2007, s. 292-314.
- Bugaj E., Zaraza w świecie rzymskim w czasach Antoninów, [w:] *Epidemie, kłęski, wojny*. *Funeralia Lednickie* 10, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2008, s. 115-123.
- Bugaj E., Materialne relikty starożytnej Etrurii jako owoc ówczesnych relacji społecznych. Przykład cmentarzysk, [w:] *Tak więc po owocach poznacie ich*. *Funeralia Lednickie* 12, red. W. Dzieduszycki, J. Wrzesiński, Poznań 2010, s. 261-271.
- Bugaj E., Starożytni Rzymianie i ich uczyty, [w:] *Szkice humanistyczne*, red. R. Koliński, A. Kotłowska i in., Poznań 2010, s. 147-163.
- Carcopino J., *Życie codzienne w Rzymie w okresie rozkwitu cesarstwa*, Warszawa 1966.
- Castiglione L., *Pompeje i Herkulanum*, Warszawa 1986.
- Coarelli F., *Rome and Environs. An Archaeological Guide*, Berkeley, Los Angeles, London 2007.
- Connolly P., Dodge H., *Antyczne miasta*, Warszawa 1998.
- Croom A.T., *Roman Clothing and Fashion*, Stroud 2000.
- D'Ambra E., *Roman Art*, Cambridge 1998.
- D'Ambra E., *Roman Women*, Cambridge 2007.
- Dunbabin K. M. D., *Mosaics of the Greek and Roman World*, Cambridge 2001.
- Dupont F., *Daily Life in Ancient Rome*, Malden, Oxford, Victoria 1994.
- Giardina A. red., *Człowiek Rzymu*, Warszawa 2000.

- Grant M., *Miasta Wezuwiusza. Pompeje i Herkulanum*, Warszawa 1986.
- Hannestad N., *Roman Art and Imperial Policy*, Aarhus 1986.
- Haward A., *Art and the Romans*, Bristol, London 1999.
- Haynes S., *Etruscan Civilization. A Cultural History*, London 2000.
- Henig M. red., *A Handbook of Roman Art*, London 1992.
- Heurgon J., *Życie codzienne Etrusków*, Warszawa 1966.
- Holloway Ross R., *The Archaeology of Early Rome and Latium*, London, New York 1996.
- Hölscher T., *Sztuka rzymska: język obrazowy jako system semantyczny*, Poznań 2011.
- Izzet V., *The Archaeology of Etruscan Society*, Cambridge 2007.
- Jastrzębowska E., *Rzym w czasach Quo vadis*, Warszawa 2001.
- Jones Mark W., *Principles of Roman Architecture*, New Haven, London 2000.
- Kleiner Diana E. E., *Roman Sculpture*, New Haven, London 1992.
- Ling R., *Roman Painting*, Cambridge 1991.
- Ling R., *Ancient Mosaics*, London 1998.
- MacDonald W.L., *Architecture of Roman Empire*, vol. I *An Introductory Study*, New Haven and London 1982.
- MacDonald, W.L., *Architecture of Roman Empire*, vol. II *An Urban Appraisal*, New Haven and London 1986.
- Mikocki T., *Zgodna, pobożna, płodna, skromna, piękna... Propaganda cnót żeńskich w sztuce rzymskiej*, Wrocław 1997.
- Nappo S., *Pompeje. Przewodnik po starożytnym mieście*, Warszawa 2000.
- Nowicka M., *Z dziejów malarstwa greckiego i rzymskiego*, Warszawa 1988.
- Nowicka M., *Twarze antyku. Z dziejów portretu w Grecji i w Rzymie*, Warszawa 2000.
- Pallotino M., *Etruskowie*, Warszawa 1968.
- Pescarin S., *Rzym. Przewodnik archeologiczny po wiecznym mieście*, Warszawa 2000.
- Picard G.-Ch., *Sztuka rzymska*, Warszawa 1975.
- Spivey N., *Etruscan Art*, London 1997.
- Strong D., *Roman Art*, New Haven, London 1995.
- Toynbee J. M. C., *Death and Burial in the Roman World*, London 1996.
- Veyne P. red., *Historia życia prywatnego*. Tom 1. *Od Cesarstwa Rzymskiego do roku tysięcznego*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1998.
- Ward-Perkins J. B., *Roman Imperial Architecture*, Harmondsworth, Middlesex 1981.
- Zanker P., *August i potęga obrazów*, Poznań 1999.

6. Informacja o przewidywanej możliwości b-learningu

Konsultacje przez media elektroniczne, przekazywanie wybranej literatury w formie plików elektronicznych

7. Informacja o tym, gdzie można zapoznać się z materiałami do zajęć, instrukcjami do laboratorium, itp.

Biblioteka Główna UAM, Biblioteka Instytutu Prahistorii, Biblioteka Instytutu Historii, Biblioteka Instytutu Filologii Polskiej i Klasycznej, Biblioteka Instytutu Historii Sztuki oraz Strona domowa Instytutu Prahistorii UAM (<http://archo.amu.edu.pl/edukacja.htm>)

III. Informacje dodatkowe

1. Odniesienie efektów kształcenia i treści kształcenia do sposobów prowadzenia zajęć i metod oceniania

Archeologia i sztuka starożytnego Rzymu			
Symbol efektu kształcenia dla modułu	Symbol treści kształcenia realizowanych w trakcie zajęć	Sposoby prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych efektów kształcenia	Metody oceniania stopnia osiągnięcia założonego efektu kształcenia
ASSR_01	TK_02; TK_04; TK_05; TK_06	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_02	TK_02; TK_04; TK_05; TK_06	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_03	TK_02; TK_04; TK_05; TK_06; TK_07	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_04	TK_02; TK_04; TK_05; TK_06	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_05	TK_01; TK_03	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_06	TK_01; TK_03	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin
ASSR_07	TK_02; TK_04; TK_05; TK_06; TK_07	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat;

			P: test pisemny, egzamin
ASSR_08	TK_01	Wykład prowadzącego, wystąpienie studenta, dyskusja podsumowująca	F: udział w dyskusji, prezentacja i referat; P: test pisemny, egzamin

2. Obciążenie pracą studenta (punkty ECTS)

Archeologia i sztuka starożytnego Rzymu	
Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem	60
Praca własna studenta	60 Czytanie wskazanej literatury, przygotowanie prezentacji i referatu, przygotowanie do testów wizualnych i egzaminu końcowego
SUMA GODZIN	120
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA MODUŁU (PRZEDMIOTU)	6

3. Kryteria oceniania

**Aby zaliczyć przedmiot wymagany jest:
aktywny udział w dyskusjach nad poszczególnymi tematami ćwiczeń,
przygotowanie prezentacji i referatu,
zaliczenie testu ze źródeł wizualnych (na podstawie slajdów)
oraz zdanie końcowego egzaminu ustnego.**

oceny:

- 5,0 – znakomita wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne
- 4,5 – bardzo dobra wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne
- 4,0 – dobra wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne
- 3,5 – zadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne, ale ze znacznymi niedociągnięciami
- 3,0 – zadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne, ale z licznymi błędami
- 2,0 – niezadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne